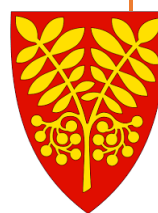

PLAN FOR PERSONELL SOM HAR DELTATT I INTERNASJONALE TJENESTER

«I tjeneste for Norge – med bosted i Indre Salten»

Gjelder
følgende
kommuner:
Beiarn, Fauske,
Saltdal, Sørfold

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1 Bakgrunn	2
1.2 Fakta og nøkkeltall	2
1.3 Organisering av arbeidet – arbeidsprosessen	3
1.4 Planens form og innhold	4
1.5 Rullering av planen	4
2. Formål	6
2.1 Kommunens ansvar	6
2.2 Mål for kommunal innsats.....	7
2.2 Målgruppe (begrepsavklaring)	8
3. Oppfølging av veteraner og deres familie	10
3.1 Anerkjennelse	10
3.2 Ivaretagelse	10
3.3 Oppfølging	10
3.4 Forsvarets arbeid med veteraner	11
3.5 Tjenestetilbud i Fauske, Saltdal, Sørfold og Beiarn kommune	11
3.5.1 Kommunehelsetjeneste - tjenestetilbud	12
3.5.2 Forebyggende helsetjenester	12
3.5.3 Familievernet.....	12
3.5.4 Rus- og psykisk helsetjeneste	13
3.5.5 Arbeids- og velferdsetaten (NAV).....	13
3.5.6 NVIO – Salten (Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner)	13
4. Informasjon og kontakter for veteraner og pårørende	14
4.1 Link til lokale støttetjenester:.....	15
DEL 2 (Kommunal tiltaksdel)	16
5. Tiltaksdel	16

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Siden 1947 har 100.000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner. Dette omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter. Siden oppstarten av FN-operasjonen i Libanon i 1978 har mer enn 40000 kvinner og menn bidratt til fredens tjeneste for Norge og det internasjonale samfunnet.

Regjeringen iverksatte et arbeid for å bedre veteranenes posisjon som resulterte i St.meld. nr.34 «Fra vernepliktig til veteran» (2008-2009). Denne stortingsmeldingen skulle bidra til å skape større forståelse i samfunnet for veteranenes oppdrag, situasjon og behov. Regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge» (2011-2013) og Regjeringens oppfølgingsplan av 2014 konkretiserte og videreførte dette arbeidet. Handlingsplanen la derfor føringer for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personellet, mens oppfølgingsplanen bl.a. oppfordret kommunene til å ta et større samfunnsansvar ved å utarbeide kommunale veteranplaner.

1.2 Fakta og nøkkeltall

På grunn av personvernreglene blir ikke navn på veteraner offentliggjort. Dette betyr at kommunene ikke har full oversikt over hvor mange veteraner som er bosatt i Indre Salten, eller hvem dette er. Forsvaret opplyser imidlertid at det i Indre Salten er oppført et visst antall veteraner som har tjenestegjort fra 1978 og frem til i dag. Veteraner fra operasjoner før 1978, som for eksempel Tysklandsbrigaden, legges til dette antallet.

	<i>Fauske</i>	<i>Saltdal</i>	<i>Sørfold</i>	<i>Beiarn</i>	<i>Totalt i Nordland</i>
<i>Antall innbyggere¹</i>	9720	4642	1934	1036	243385
<i>Antall veteraner²</i>	107	41	Færre enn 20	Færre enn 10	2418

Tallene er basert på militære veteraner som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner fra og med 1978 og frem til i dag.

¹ Kilde: SSB oktober 2019

² Kilde: https://forsvaret.no/tjeneste_/ForsvaretDocuments/veteraner-kommuner.pdf

1.3 Organisering av arbeidet – arbeidsprosessen

Prosessen frem mot en lokal plan for personell som har deltatt i internasjonale operasjoner/tjenester har vært som følger;

Saltdal: I november 2016 mottok ordfører Rune Berg en mail fra Oberst Ebbe Deraas på vegne av Forsvarets veteraner med anmodning om samarbeid rundt veteranplaner. I 2018 ble arbeidet med en veteranplan for Saltdal kommune forberedt og igangsatt av veteran Hans Petersen.

Fauske: Det ble høsten 2018 vedtatt at det skal utarbeides forslag til veteranplan for Fauske (kommunestyresak 116/18).

I møte mellom kommunene i Indre Salten og forsvarets veteran tjeneste den 22. januar 2019, ble det på rådmannsnivå besluttet å lage en felles veteranplan for Beiarn kommune, Sørfold kommune, Saltdal kommune og Fauske kommune.

Arbeidet med felles veteranplan har vært ledet av Rådmannen i Fauske. Arbeidsgruppen har bestått av følgende deltakere:

1 representant fra hver kommune (valgt ut av rådmannen i kommunen)

- Fra Saltdal kommune: Ronny Seljeseth, Rådmann
- Fra Beiarn kommune: Janne Berntsen, Fagleder kultur
- Fra Sørfold kommune: Bjarte Lindelid Andreassen, Ingeniør Geodata
- Fra Fauske kommune: Lena Holmstrøm, Folkehelserådgiver (arbeidsgruppeleder)

1 representant fra Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO), avdeling Salten: Hilde Nystad

1 veteran/brukerrepresentant: Hans Petersen

1 representant fra NAV: Rune Schjeldrupsen

Arbeidsgruppens mandat har vært å lage forslag til en plan for de fire aktuelle kommunene som gjelder ivaretagelse av personell som har vært i internasjonal tjeneste for Norge – med bosted i Indre Salten.

Prosessen har bestått av arbeid i de aktuelle enhetene, arbeid innad i arbeidsgruppen, innspill fra eksterne aktører, og arbeid og diskusjon der både den kommunale gruppen og eksterne aktørene har deltatt. Politiet har fått tilbud om å være med i prosessen, men har i den aktuelle perioden ikke hatt ressurser å avse til dette arbeidet.

1.4 Planens form og innhold

Planen er delt inn i to hoveddeler:

- Del 1: hoveddel (generell del, kunnskapsgrunnlag)
- Del 2: tiltaksdel (kommunalt tiltaksdel)

Del 1 er felles for alle fire kommuner (Fauske, Saltdal, Sørfold og Beiarn), og er å anse som kunnskapsgrunnlag for Del 2. Del 2 vil beskrive faktiske tiltak og ansvarsfordeling i den enkelte kommune, og vil variere fra kommune til kommune. Se punkt 5.1

1.5 Rullering av planen

Plan for personell som har deltatt i internasjonale tjenester, veteranplanen, gjelder for perioden 2020 – 2025. Del 2, tiltaksdelen, rulleres hvert år i forbindelse med budsjettbehandlingen, og planen som helhet rulleres ved behov.

Tiltak 14 i Regjeringens oppfølgingsplan:

Det bør legges til rette for bedre samhandling og utvikling av lokale tiltak for oppfølging og ivaretagelse av personell som har vært i internasjonal tjeneste.

2. Formål

Veteraner som har deltatt i operasjoner på vegne av den norske stat har ikke formelle rettigheter som gir prioritet i det sivile helse- og velferdstilbudet. Samtidig har kommunene en sentral rolle i å sørge for at innbyggerne har det bra. Et viktig ledd i anerkjennelse av veteraners innsats, er å gjøre kommunale tjenester tilgjengelige og samordnet.

Plan for personell som har deltatt i internasjonale tjenester. I tjeneste for Norge – med bosted i Indre Salten, for enkelt hets skyld referert til som **veteranplanen/planen**, bygger på Regjeringens oppfølgingsplan, og fokuserer tiltakene sine på temaene anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging.

Veteranplanen skal bidra til at kommunene (Fauske, Saltdal, Sørfold og Beiarn) enklere utfyller sin rolle som primær tjenesteleverandør for veteraners behov i lokalmiljøet både før, under og etter internasjonal tjeneste for Norge. Den skal bidra til økt samhandling i den enkelte kommune, slik at veteraner og deres familier i størst mulig grad blir møtt med forståelse og med gjennomgående kompetanse. Planen skal fungere som et informasjonsdokument både for veteraner, kommunen, og for det øvrige lokalsamfunnet.

Planens hoveddel (Del 1) er felles for de fire kommunene, mens tiltaksdelen (Del 2) vil variere fra kommunen til kommune. Tiltaksdelen viser hvem som har ansvaret for de ulike tiltakene, tidspunkt for gjennomføring (og evt. kostnad). Planarbeidet gir føringer for flere enheter og tjenester i kommunene. Ansvar for evaluering og revidering er lagt til den enkelte kommunes Rådmann.

2.1 Kommunens ansvar

Kommunen har et ansvar for å yte nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som befinner seg i kommunen, jfr. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (helse- og omsorgstjenesteloven). Ansvaret omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne.

Et kommunalt tjenestetilbud skal være uavhengig av alder og diagnose. I tilfeller der problemstillinger er overskrider primærhelsetjenestens rammer, skal det henvises til spesialisthelsetjenesten. I tilfeller der rusproblemer og psykiske plager forventes å bli milde og kortvarige, har primærhelsetjenesten et særlig ansvar. Videre har kommunen et ansvar for å drive folkehelsearbeid gjennom forebygging, men også behandling og tilrettelegging for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne.

Lov om barnevernstjenester er også særlig relevant for forvaltning av psykisk helse hos barn og unge i kommunen. Formålet med denne loven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Den skal også bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

2.2 Mål for kommunal innsats

- Indre Salten-kommunene viser anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner og deres familie.
- Indre Salten-kommunene har tilstrekkelig kompetanse om veteraners særskilte behov.
- Tiltak som rettes mot veteraner og deres familier er godt koordinert i kommunene.

2.2 Målgruppe (begrepsavklaring)

Den nasjonale handlingsplanen og oppfølgingsplanen har som målgruppe «alle norske statsborgere som har deltatt eller deltar i fredsbevarende, fredsopprettende eller statsbyggende innsats i andre land, fra utenriks-, justis- og forsvarssektoren». Dette er uavhengig av nåværende ansettelsesforhold eller status. Indre Salten-kommunenes veteranplan vil omhandle samme målgruppe. I planteksten vil denne gruppen benevnes som **veteraner**.

Den nærmeste familie er etter straffeprosessloven § 122:

- ektefelle, nåværende eller fraskilt
- annen person som du lever eller har levd sammen med i et ekteskapslignende forhold
- slektninger i oppad- og nedadstigende linje (foreldre, besteforeldre, barn, barnebarn, osv.)
- søsken ved blod eller adopsjon
- svigerfamilie så nær ektefellen som ovenstående liste er for deg

Foto forrige side: Beiarn kommune

Foto neste side: L. Holmström, Fauske kommune

«Det endte godt for meg, men vi ble som familie sterkt preget. Jo mer vi tenkte på det, desto viktigere ble det å fortelle om det som hadde skjedd»

Salten-veteran, 51 år

3. Oppfølging av veteraner og deres familie

3.1 Anerkjennelse

Nordmenn har ofte tjenestegjort i krevende og farlige situasjoner. De skal ha anerkjennelse for den innsatsen de har utført. Med anerkjennelse menes for eksempel positiv omtale, seremonier og arrangementer hvor veteraner inviteres til å delta. Å få anerkjennelse kan være et viktig bidrag for bearbeiding av krigsopplevelser.

Utarbeiding av en kommunal tiltaksdel (Del 2) vil bidra til å synliggjøre kommunens ansvar for veteranene og vil være en viktig anerkjennelse i seg selv.

3.2 Ivaretagelse

Tjenestegjøring i internasjonale operasjoner kan føre til både fysiske og psykiske skader. I ytterste konsekvens kan tjenesten føre til tap av liv. Som samfunn har vi et klart ansvar for å ivareta skadet personell, uavhengig av hvilken skade og når den kommer til uttrykk. Dette ansvaret involverer flere aktører og tjenester. Både den skadde og deres pårørende skal få den oppfølging de trenger.³

3.3 Oppfølging

Kommunens innbyggere som har vært ute i internasjonal tjeneste for Norge, skal ivaretas av kommunes allerede etablerte tjenester. Tjenestene må sørge for at tilbudene tilpasses veteranene og/eller familiemedlemmers behov. Dette gjelder blant annet helse- og velferdstjenester, barnehage og skoler, barne- og familieenheten, fastlegene, NAV og andre. Det er imidlertid avgjørende at veteranene selv oppgir sin status som veteran for at kommunen skal kunne imøtekomme de behov som utenlandstjenesten evt. har medført.

Veteranene kommer hjem med kompetanse som er svært viktig, også for det norske arbeidslivet. Denne kompetansen må vi i enda større grad ta i bruk, blant annet ved å legge til rette for at veteraner kan bidra positivt i kommunen.

³ Forsvarsdepartementet, 05/2011

3.4 Forsvarets arbeid med veteraner

"Forsvaret har en rekke tilbud til veteraner og deres familier både før, under og etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Forsvaret har et oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomst. Noen tilbud og kontaktpunkter kan benyttes hele livet".

Kilde: www.forsvaret.no/tjeneste

Både før, under og etter internasjonale operasjoner tilbyr forsvaret soldater og deres familier ulike tilbud og kontaktpunkter. Her nevnes:

- Forsvarets 24-timers kontakttelefon for pårørende
- Familiesamlinger
- Forsvarets veteransenter
- Gjensynstreff
- Forsvarets Åpen dør (råd og veiledning)
- Diverse nettsider både for veteraner, barn, unge og familie

For mer informasjon, følg link: <https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner/lenker/veteranplan>

Foto: Sørfold kommune

gode kultur- og fritidstilbud, forsvarlige helsetjenester, samt gode barnehager og skoler. Etter tjeneste i Forsvaret er det de sivile etatene som er veteranenes kontaktpunkt i helsespørsmål, arbeidssaker, erstatningsspørsmål med mer. På lik linjer med øvrige innbyggere vil veteraner og deres familier kunne få støtte og hjelp fra ulike kommunale, interkommunale og regionale tjenester.

3.5.1 Kommunehelsetjeneste - tjenestetilbud

Fastlegene er vanligvis den første veteranene møter i kommunehelsetjenesten og som ved behov henviser til spesialisthelsetjenesten eller andre. Fastlegens ansvarsområde er å forebygge, diagnostisere og behandle somatiske og psykiske lidelser.

Kommunene skal kartlegge og vurdere veteranens/familiens samlede behov. Med bakgrunn i denne kartleggingen vil kommunen sørge for å samordne og koordinere innsatsen slik at tjenestene oppleves som helhetlig. Hvilken instans som utfører denne oppgaven vil varierer fra kommune til kommune. Det kan eksempelvis være kommunens koordinerende enhet, tildelingskontor eller tilsvarende. Personer med behov for langvarige og koordinerte helse- og/eller sosialtjenester har rett til å få utarbeidet individuell plan. Dette kan gjelde noen veteraner.

Ut over dette vil de ulike kommunale tjenestene bidra med eksisterende tiltak, alt etter hvilke behov som fremkommer.

3.5.2 Forebyggende helsetjenester

Personell som skal i, er i, eller har vært i utenlandsoppdrag kan møte ulike familiemessige utfordringer. Partner og eventuelle barn kan ha behov for støtte og hjelp for å håndtere livssituasjonen de befinner seg i, eller har vært i. For å ivareta familien best mulig, er det viktig at kommunens tilbud er godt kjent og lett tilgjengelig både for kommunens ansatte og samarbeidsparter, veteraner, partnere og barn.

Fauske, Saltdal, Sørfold og Beiarn er noe ulikt organisert, og har ulike prosedyrer knyttet til de forskjellige tjenestene. Uavhengig av kommune og kommuneorganisering så gjelder Lov om helsepersonell som ivaretar barn som pårørende gjennom § 10 a:

Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn kan ha som følge av at barnets forelder eller søsken er pasient med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade.

Pr nå organiserer to av de fire Indre Salten-kommunene arbeidet knyttet til barn som pårørende gjennom funksjonen **Barneansvarlig**. Det er ledende helsesykepleier i kommunen som fyller denne rollen og som kan kontaktes ved behov.

3.5.3 Familievernet

I tillegg til kommunens forebyggende helsetjenester, har veteraner og deres familier mulighet til å kontakte fylkets familievernkontor. Familievernet er en statlig finansiert lavterskeltjeneste med familierelaterte problemer som sitt fagfelt. Kontorene er tverrfaglig bemannet på spesialistnivå. På lik linje med tjenester fra helsestasjon, familiesenter og lignende, er dette et gratis allment lavterskeltilbud. Det er ikke nødvendig med henvisning fra lege.

3.5.4 Rus- og psykisk helsetjeneste

Rus- og psykisk helsetjeneste har som oppgave å gi bistand/hjelp til mennesker med psykiske lidelser og problemer, mennesker i krise og andre som befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Tjenesten har et helhetlig menneskesyn der en også skal ha fokus på dem som står rundt mennesker med psykiske lidelser.

Tjenesten tilbyr oppfølging, veiledning, og helsehjelp til kommunens veteraner som lider under ulike livsutfordringer, psykiske helseplager og eventuelle rusproblemer. Disse helsetjenesten kan gis alene eller i samarbeid med andre helsetilbud.

3.5.5 Arbeids- og velferdsetaten (NAV)

NAV er førstelinjen hvis en veteran trenger hjelp fra det offentlige. Som øvrige innbyggere, forholder veteranene seg til sitt lokale NAV-kontor. Det er avgjørende at veteranene selv oppgir sin status som veteran for at NAV skal kunne imøtekomme de behov som utenlandstjenesten evt. har medført. Dette for å skaffe oversikt over hvem flere som kan bistå veteranen i forhold til evt. utfordringer, og for å kunne identifisere og forstå årsakssammenheng.

NAV har også et eget kompetansemiljø for veteransaker, plassert i NAV Elverum. Veteraner over hele landet kan ta direkte kontakt med kompetansemiljøet hos NAV Elverum.

3.5.6 NVIO – Salten (Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner)

NVIO er Norges største interesseorganisasjon for personell som har deltatt i internasjonale operasjoner – og deres pårørende. NVIO består av ca. 7500 medlemmer og har 59 lokalforeninger over hele Norge. NVIO avd. Salten er en partipolitisk nøytral lokalforening innen Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner med formål å:

1. Samle personell som har tjenestegjort/deltar i internasjonale operasjoner
2. Gi medlemmene muligheten til å holde kontakten med kolleger og miljø fra internasjonale operasjoner
3. Arbeide lokalt for at personell som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner blir ivaretatt av samfunnet etter endt tjeneste.
4. Gi hjelp til veteraner som etter avsluttet tjeneste har behov for dette, gjennom kameratstøttearbeid og andre tiltak
5. Fremme lokal forståelse for – å informere om FN og internasjonale operasjoner, samt stille erfaring til disposisjon og delta i den offentlige debatt.
6. Samarbeide med andre organisasjoner

NVIO avd. Salten gjennomfører på vegne av Forsvaret veterantreff hver første tirsdag i måneden gjennom hele året.

4. Informasjon og kontakter for veteraner og pårørende

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, RVTS Nord - rvtsnord.no
- Tlf. 77 75 43 80

SIOPS - Skadde i internasjonale operasjoner Bistår i oppfølging og veiledning i møtet med det offentlige, juridisk hjelp og eksperthjelp innen økonomiske spørsmål. www.siops.no - Tlf. 22 69 56 50

NVIO -Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner, www.nvio.no

Kameratstøtte.no - En nettbasert veiledningstjeneste for veteraner og familien. Drives i samarbeid med NVIO og Mental Helse.

Kameratstøttetelefonen 800 48 500 - En landsdekkende, døgnbemannet hjelpetelefon hvor du får snakke med en som har tjenestegjort utenlands. Du kan være anonym.

Hjelpetelefon (Bodø) - Tlf. 900 17 122 for veteran og familie.

Kompetansemiljøet for veteransaker ved NAV Elverum Kontoret er landsdekkende, har spesialkompetanse på veteransaker og gir bistand i enkeltsaker. Kontakt:

- Mette Seland Pettersen, mette.seland.pettersen@nav.no – 404 92 115
- Gunn Strand, gunn.strand@nav.no – 907 03 355
- NAV Kontaktsenter – Tlf. 55 55 33 33

Frivillig veterankontakt, Indre Salten: Hans Petersen, mob. 907 14 000

Veterankontakt NVIO avd. Salten, Leder Hilde Nystad, mob. 926 31 060

Forsvaret: Forsvaret tilbyr ulike typer støtte til soldater, veteraner og deres nærmeste. Tilbudene er vist på forsvarnets nettsider: www.forsvaret.no/veteraner/

Eksempel på tilbud:

- Forsvarets grønne linje, et samarbeid mellom Forsvaret og Kirkens SOS.
Telefon: 800 30 445
- Forsvarets "åpne dør" for veteranhenvendelser
Telefon: 800 85 000 (hverdager mellom 8 - 15)
- Kontoret for psykiatri og stressmestring og Nasjonal militærmedisinske poliklinikk.
Telefon: 23 09 79 30
- Forsvarets veteransenter Bæreiavegen 588, 2208 Kongsvinger
Telefon: 62 82 01 00 veteransenteret@mil.no
- Forsvarets veteransenter på Bæreia

Link til regjeringens handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste: I tjeneste for Norge:

https://www.regjeringen.no/contentassets/2dd67c61a57b441ca69a91a7eb036913/veteraner_handlingsplan_nettsversjon.pdf

4.1 Link til lokale støttetjenester:

- Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, Indre Salten (BUP-IS), <https://nordlandssykehuset.no/avdelinger/psykisk-helse-og-rusklinikk/barne-og-ungdomspsykiatrisk-avdeling/bup-indre-salten>
- Voksen psykiatrisk poliklinikk, Indre Salten (VOP) <https://nordlandssykehuset.no/avdelinger/psykisk-helse-og-rusklinikk/salten-distriktspsykiatriske-senter-bodo/voksenpsykiatrisk-poliklinikk-indre-salten?sted=Sj%C3%B8gata+49,+Fauske>
- Familiens hus, Fauske: Barneansvarlig (ledende helsesykepleier), psykiatrisk sykepleier, familieveileder m.fl. <https://www.fauske.kommune.no/fauske-familiesenter.373557.no.html>
- Fastlege www.helsenorge.no/kontakt-fastlegen
- Familievernkontoret www.bufdir.no/Familie/Kontor/bodo
- Koordinerende enhet, Fauske -Tildelingskontoret www.fauske.kommune.no/tildelingskontoret
- Kirkens Bymisjon www.kirkensbymisjon.no/byer-og-steder/bodo
- Alternativ til vold www.atv-stiftelsen.no/avdeling/bodo
- NAV www.nav.no/no/Person
- NVIO www.nvio.no

Veteran Hans Petersen overværer veteran Odd Magnar Lekang motta tysklansbrigadens veteranmedalje, 8. mai 2019

Foto: Ole K. Andreassen

DEL 2 (Kommunal tiltaksdel)

5. Tiltaksdel

Planens tiltaksdel skal bidra til å sikre kommunenes innsats når det kommer til anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner og deres familier. Tiltaksdelen skal ha sitt utspring i planens Del 1, men vil utover det variere fra kommune til kommune. Tiltaksdelen vil berøre flere kommunale enheter og tjenester, og tiltak forventes inngå i flere virksomhetsplaner/årshjul.

Rådmann i hver enkelt kommune ser til at det utarbeides en tverrsektoriell tiltaksdel (Del 2). Denne evalueres og justeres årlig.

Den kommunale tiltaksdelen følger i eget vedlegg.